Ковалів М. В., *завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор;*

Єсімов С. С., *доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;*

Денисюк М. А., *здобувач вищої освіти 4 курсу факультету № 6 Львівського державного університету внутрішніх справ*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОЛІТКИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ

Однією з найбільш значущих проблем є зростаюча наркотизація населення, яка щохвилини руйнує здоров'я і життя громадян країни, підриває життєздатність суспільства і держави. За даними Організації Об'єднаних Націй, відсоток населення, залученого до зловживання опіатами, перевищує відповідні показники в країнах Європи [1].

Процеси пов'язані з наркотиками зумовили необхідність пошуку оптимальної моделі функціонування державної антинаркотичної політики, здатної докорінно поліпшити ситуацію та знизити рівень наркотизації населення та наркозлочинності.

З моменту утворення і до теперішнього часу держава робить певні кроки у напряму формування такої політики. Зокрема, були прийнята Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року – фундаментальний документ, що визначає стратегічні пріоритети і заходи з протидії наркоманії і наркозлочинності на найближчу перспективу.

Однак, незважаючи на досягнуті результати, подальша реалізація державної політики у визначеній сфері вимагає більш масштабного та системного підходу до питань вдосконалення законодавства.

В умовах глобалізації транснаціональної наркозлочинності необхідно не просто визначати загрози, але й формувати нову доктринальну політику у даному напрямі національної безпеки.

Цей напрям політики є самостійним напрямом правової політики держави, закріплений у відповідних нормативних правових актах, що ґрунтується на загальновизнаних принципах і нормах, які діють в Європейському Союзі та виражені в діяльності органів публічного управління щодо створення ефективного механізму регулювання законного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів, рослин (їх частин), що містять наркотичні засоби або психотропні речовини, протидії їх незаконному обігу, наркоманії та не медичному споживанню зазначених засобів і речовин, шляхом лікування від наркозалежності, соціальної реабілітації та ресоціалізації таких осіб.

Досі не створена необхідна система протидії наркоманії та наркозлочинності, що поєднує в собі збалансований комплекс профілактичних, медичних, реабілітаційних, контрольних і правоохоронних заходів.

Все це свідчить про необхідність наукового переосмислення державної політики з урахуванням сучасних соціально-політичних та економічних умов, формування конкретних правових і кримінологічних заходів її реалізації на підставі визначення ситуації у сфері, яка охоплює усі напрями протидії наркотизації населення. Ця ситуація характеризується станом в країні немедичного споживання наркотиків, кількістю хворих на наркоманію, наявністю фактів незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, рослин, що містять наркотичні засоби чи психотропні речовини або їх частин, що містять наркотичні засоби або психотропні речовини, та їх прекурсорів, появою нових потенційно небезпечних психоактивних речовин, зростанням кількості злочинів, вчинених у стані наркотичного сп’яніння, і злочинів, вчинених з метою набуття коштів для придбання наркотиків, негативними наслідками соціально-демографічної, економічної, суспільно-політичної, духовно-моральної та інших сферах життя суспільства.

Основні негативні тенденції ситуації у сфері незаконного обігу наркотичних речовин зумовлені: щорічним зростанням у загальній структурі злочинності питомої ваги злочинів, пов’язаних з незаконним обігом наркотиків, за виключенням злочинів, скоєних у стані наркотичного сп’яніння; зростання таких злочинів, вчинених неповнолітніми та особами жіночої статі; поява нових висококонцентрованих видів наркотичних засобів; вчинення значної частини злочинів, пов’язаних з незаконним обігом наркотиків групами, що мають міжрегіональні зв’язки; заміщення традиційних наркотиків

синтетичними та новими потенційно небезпечними психоактивними речовинами.

З метою вдосконалення системи державного моніторингу ситуації у сфері, що розглядається необхідна розробка і прийняття нормативно-правового акту, хоча би на рівні МВС України, про порядок проведення моніторингу наркоситуації, в якому слід визначити: правові засади проведення моніторингу; понятійний апарат; інструментарій; суб'єкти та об'єкти правовідносин, що взаємодіють у процесі здійснення моніторингу наркоситуації; критерії оцінки якості проведеного моніторингу, одним із способів якого має стати проведення кримінологічного дослідження. Доцільно зауважити, що в країнах-членах Єаропейського Союзу відповідні методики напрацьовані [2].

Проведення моніторингу необхідно для визначення напряму адаптації національного законодавства у сфері, що розглядається до вимог Європейського Союзу. У даний час національне законодавство розвивається шляхом встановлення балансу між посиленням кримінальної відповідальності і вдосконаленням системи профілактичної, лікувальної та реабілітаційної роботи.

Вирішення проблеми незаконного обігу наркотиків можливо лише у межах динамічної моделі державної антинаркотичної політики, що базується на реалізації збалансованого комплексу профілактичних, медичних, реабілітаційних, контрольних і правоохоронних заходів.

З погляду на політику Європейського Союзу найбільш ефективним є превентивна діяльність, яка спрямована на виявлення причин та умов наркоманії як негативного соціального явища, осіб, що вживають наркотики епізодично, наркозалежних осіб, криміногенних детермінант, що породжують злочини: пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, вчинених у стані наркотичного сп'яніння, вчинених з метою отримання коштів на придбання наркотиків, виявлення, нейтралізація, послаблення та усунення їх негативних наслідків.

Серед різноманіття превентивних заходів, які застосовуються в ЄС доцільно віднести:

- проведення обов'язкового тестування населення у межах медичного обстеження (диспансеризації) з метою виявлення на ранній стадії осіб, що споживають наркотичні речовини;

- підвищення ролі шкільних психологів у залученні уваги до проблем, що стосуються залежної поведінки в цілях вироблення психологічної стійкості підлітків до вживання наркотиків;

- посилення та вдосконалення медичного контролю за особами, задіяними на роботах, пов'язаних з експлуатацією джерел підвищеної небезпеки, для виявлення фактів споживання ними наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або нових потенційно небезпечних психоактивних речовин;

- розроблення та впровадження в практичну діяльність правоохоронних органів науково обґрунтованої методики прогнозування наркоситуації в регіоні з метою належної розстановки дислокації сил і засобів у зазначеній сфері;

- створення рад з профілактики наркоманії у вищих навчальних закладах, що складаються з проректора з виховної роботи, директорів (деканів) інститутів, кураторів, медичних працівників і психологів.

Все це свідчить про необхідність наукового переосмислення державної антинаркотичної політики з урахуванням сучасних соціально-політичних та економічних умов розвитку суспільства, розробки теоретичних положень щодо її вдосконалення, формування конкретних кримінально-правових і кримінологічних заходів її реалізації.

Список використаних джерел:

1. Всемирный доклад о наркотиках резюме. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.unodc.org/documents/wdr2015/WDR15 _ExSum_R.pdf.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р «Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80.